

Міністерство освіти і науки України
Уманський національний університет садівництва
Факультет плодощовчівництва, екології та захисту рослин
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

**Методичні рекомендації для самостійної роботи студентами заочної форми
навчання спеціальностей**

**101 «Екологія»,
183 «Технології захисту навколишнього середовища»**

Щетина М. А. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів заочної форми навчання спеціальності 101 «Екологія», 183 «Технології захисту навколишнього середовища» з дисципліни «Стратегія сталого розвитку». Умань, УНУС, 2019 – 13 с.

Укладач М. А. Щетина, доцент, к. е. н.

Рецензент:

Розглянуто і затверджено на засіданні науково-методичного семінару кафедри екології та безпеки життєдіяльності

(Протокол № 1 від 30.08.2019 р.)

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин

(Протокол №1 від 3.09.2019 р.)

Уманський НУС, 2019 рік

Щетина М. А. 2019 рік

ЗМІСТ

1. ВСТУП	4
2 САМОСТІЙНЕ ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ	6
3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	8
4 ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ	9
5 ЛІТЕРАТУРА	15

ВСТУП

Сталий розвиток території – це соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини.

Мета курсу (інтегральна компетентність) – Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності:

- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність розробляти та управляти проектами;
- здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

Фахові компетентності:

- обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування;
- здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців;
- здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування;
- здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Програмні результати навчання:

- знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання;
- демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень;

- уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу;
- уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля;
- застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах;
- вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.

Завдання навчальної дисципліни:

- розглянути взаємозв'язок між економічним зростанням і сталим розвитком;
- описати основні екологічні проблеми та висвітлити актуальність та пріоритети екологічно збалансованого розвитку;
- дати поняття людського розвитку як головного чинника і показника суспільного прогресу та його місце у соціальній підсистемі сталого розвитку;
- проаналізувати соціо-економіко-екологічну систему як сукупність соціальної, економічної, екологічної підсистем, гармонійно об'єднаних у ціле, що породжує нову якість – сталий розвиток;
- розглянути концепцію сталого розвитку України.

1. САМОСТІЙНЕ ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади сталого розвитку.

Тема 1. Формування концепція сталого розвитку. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку.

Системний аналіз стану довкілля. Комп'ютерне моделювання стану екосистем та біосфери. Глобальні зміни в біосфері внаслідок антропогенної діяльності. Загальне уявлення про три складові концепції сталого розвитку (економічний розвиток, соціальний розвиток, захист довкілля).

Література: [1, 2].

Тема 2. Системний підхід у концепції сталого розвитку.

Поняття системи та її властивості (механізми функціонування і стійкості систем, принципи екологічної стійкості). Речовина, енергія, інформація.

Література: [1, 2].

Тема 3. Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку.

Діяльність ООН у розбудові концепції сталого розвитку. Міжнародні декларації та договори щодо концепції сталого розвитку. Розвиток концепції сталого розвитку в Україні. Національна нормативно-правова база впровадження концепції сталого розвитку.

Література: [1, 2].

Тема 4. Глобальні екологічні ризики на шляху до сталого розвитку.

Проблема глобального потепління. Збіднення озонового шару. Глобальне забруднення довкілля внаслідок антропогенної діяльності та проблема утилізації відходів. Електромагнітне забруднення довкілля

Література: [1-6].

Змістовий модуль 2. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку.

Тема 5. Індикатори та індекси сталого розвитку.

Соціальні, економічні та екологічні індикатори сталого розвитку. Моніторинг індикаторів сталого розвитку. Система глобальних вимірів сталого розвитку.

Література: [1-6].

Тема 6. Покращення якості життя та зменшення ризиків при переході до сталого розвитку.

Соціальні, економічні та екологічні ризики в оцінці якості життя. Науково-обґрунтоване узгодження екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань та прогнозування стану довкілля.

Література: [1-5].

Тема 7. Розвиток і ресурси. Економічні, соціальні та екологічні аспекти виробництва та споживання.

Проблема глобального виснаження енергетичних ресурсів. Науково обґрунтовані шляхи розв'язання енергетичної проблеми людства у довготривалій перспективі. Економічна, соціальна та екологічна складові проблеми.

Література: [1-6].

Тема 8. Особливості формування стратегії сталого розвитку в Україні.

Національні особливості формування стратегії місцевого сталого розвитку і місцевого плану дій з охорони довкілля. Моделювання і прогнозування сценаріїв при розробці стратегії місцевого сталого розвитку і місцевих планів дій. Література: [4-6].

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

(для заочної форми навчання)

Виконання самостійної роботи починається з ознайомлення зі змістом та методичними порадами до кожної теми, підбором рекомендованої основної та допоміжної літератури.

Студент виконує один із варіантів самостійної роботи згідно з нижче наведеною таблицею завдань. Номери питань визначаються за двома останніми цифрами шифру залікової книжки студента. У таблиці по горизонталі вказано передостанню цифру шифру, по вертикалі – останню. На місці перетину горизонтальної та вертикальної ліній вказано номери питань контрольної роботи для даного шифру, які охоплюють усі розділи дисципліни.

Контрольну роботу студенти виконують рукописним або друкованим текстом на стандартних листках формату А4 або в зошитах загальноприйнятого зразка. На титульній сторінці роботи вказуються назва дисципліни, академічна група, прізвище та ініціали автора, шифр завдання. Відповіді на всі запитання мають бути конкретними, вичерпними, написаними грамотно і розбірливо. Механічне переписування тексту підручника недопустимо. В кінці контрольної роботи обов'язково подається список використаної літератури, вказується дата завершення роботи і підпис виконавця. Виконану роботу реєструють на кафедрі екології та безпеки життєдіяльності та захищають під час сесії.

ПИТАННЯ ДЛЯ НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ (КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ)

1. Зміст поняття «Сталий розвиток». Розкрийте головну мету сталого розвитку суспільства та основні його цілей.
2. Основні чинники, що стимулювали появу ідей сталого розвитку.
3. Зміст поняття "Глобалізація". Вплив глобалізації на процес сучасного світового розвитку.
4. Глобальні проблеми - загроза для сталого розвитку людської цивілізації.
5. Головні передумови реалізації ідей сталого розвитку суспільства на різних рівнях управління.
6. Система та її зміни (розвиток, самоорганізація).
7. Стани та характеристика систем.
8. Формування закономірностей взаємодії людини і природи.
9. Механізм стійкості систем.
10. Витривалість та вразливість системи, як основні характеристики стійкості.
11. Толерантність та еластичність системи, як основні характеристики стійкості.
12. Роль знань та кваліфікації трудових ресурсів у переході на засади сталого розвитку
13. Роль науково-технологічного фактора у забезпеченні сталого розвитку.
14. Порівняння систем індикаторів сталого розвитку 1996 р. та 2007 р.
15. Порівняння систем показників сталого розвитку, що пропонуються ООН та ЄС.
16. Екологічна складова сталого розвитку суспільства.
17. Актуальність екологічно збалансованого розвитку у сучасній Україні.
18. Основні екологічні проблеми сучасного світу
19. небезпека глобального потепління та шляхи її зменшення.
20. Забезпечення якісною питною водою як глобальна проблема.

21. Причини і наслідки небезпечного забруднення атмосфери.
22. Стан лісів та лісового господарства в Україні та у світі.
23. Родючість ґрунтів як глобальна проблема.
24. Проблема спустелювання у сучасному світі та шляхи її розв'язання.
25. Вплив навколишнього середовища на якість життя та здоров'я людей
26. Тенденції народжуваності і смертності у сучасному світі.
27. Бідність у сучасному світі та шляхи її викорінення.
28. Шляхи подолання соціальної нерівності у глобалізованому світі.
29. Освіта як складова людського розвитку: проблема ефективності та напрями реформування.
30. Гендерна рівність як мета соціальної політики.
31. Небезпека відставання науки від потреб переходу суспільства на засади сталого розвитку.
32. Роль працівників науки у реалізації сталого розвитку.
33. Основні чинники, що вимагають вироблення нових наукових знань в галузі довкілля і сталого розвитку.
34. Завдання вітчизняної науки у зв'язку з розробкою концепції сталого розвитку України.
35. Актуальність розширення наукового знання про систему Земля.
36. Значення для сталого розвитку довгострокових наукових оцінок і прогнозів.
37. Проблеми створення наукового потенціалу для забезпечення сталого розвитку.
38. Основні напрями переорієнтації освіти на сталий розвиток.
39. Основні шляхи і засоби ефективного інформування населення з питань сталого розвитку
40. Значення поінформованості населення з питань сталого розвитку.
41. Сучасні інформаційні технології та їхня роль в реалізації ідей сталого розвитку.
42. Відповідність моделі економіки України принципам сталому розвитку.

43. Виконання Цілей розвитку тисячоліття в світі та Україні.
44. Особливості переходу України на шлях сталого розвитку у порівнянні з розвиненими країнами.
45. Обґрунтування першочергових завдань на шляху переходу України до сталого розвитку
46. Причини зростання ролі громад у сталому розвитку суспільства.
47. Механізм впровадження інструменту соціальної мобілізації.
48. Проблеми залучення громадян до управління місцевим розвитком в Україні.
49. Проблеми та недоліки діяльності громад в Україні.
50. Соціальна мобілізація як інструмент місцевого сталого розвитку.
51. Підхід до сталого місцевого розвитку, що ґрунтується на участі громад: досвід України.
52. Досвід проектів та програм ООН щодо сталого розвитку в Україні.
53. Місцеві громади як елемент громадянського суспільства, що формується.
54. Залучення громадськості до стратегічного планування місцевого розвитку.
55. Розробка індикаторів сталого розвитку на місцевому рівні.
56. Роль місцевого самоврядування у досягненні сталості місцевого розвитку.
57. Формулювання основних завдань у стратегії сталого місцевого розвитку.
58. Розробка місцевого плану дій з охорони довкілля
59. Фактори, що обумовлюють успішне застосування інструменту соціальної мобілізації в Україні
60. Методика стратегічного планування сталого розвитку на місцевому рівні.

Номери питань для написання контрольної роботи

Передостання цифра шифру	Остання цифра шифру									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	1,11,21,3 1,41,51	2,12,22 ,32,42, 52	3,13,23 ,33,43, 53	4,14,24 ,34,44, 54	5,15,25 ,35,45, 55	6,16,26 ,36,46, 56	7,17,27 ,37,47, 57	8,18,28 ,38,48, 58	9,19,29 ,39,49, 59	10,20, 30,40,5 0,60
2	2,12,22,3 2,42,52	3,13,23 ,33,43, 53	4,14,24 ,34,44, 54	5,15,25 ,35,45, 55	6,16,26 ,36,46, 56	7,17,27 ,37,47, 57	8,18,28 ,38,48, 58	9,19,29 ,39,49, 59	10,20,3 0,40,50 ,60	1,11,21 ,31,41, 51
3	3,13,23,3 3,43,53	4,14,24 ,34,44, 54	5,15,25 ,35,45, 55	6,16,26 ,36,46, 56	7,17,27 ,37,47, 57	8,18,28 ,38,48, 58	9,19,29 ,39,49, 59	10,20,3 0,40,50 ,60	1,11,21 ,31,41, 51	2,12,22 ,32,42, 52
4	4,14,24,3 4,44,54	5,15,25 ,35,45, 55	6,16,26 ,36,46, 56	7,17,27 ,37,47, 57	8,18,28 ,38,48, 58	9,19,29 ,39,49, 59	10,20,3 0,40,50 ,60	1,11,21 ,31,41, 51	2,12,22 ,32,42, 52	3,13,23 ,33,43, 53
5	5,15,25,3 5,45,55	6,16,26 ,36,46, 56	7,17,27 ,37,47, 57	8,18,28 ,38,48, 58	9,19,29 ,39,49, 59	10,20,3 0,40,50 ,60	1,11,21 ,31,41, 51	2,12,22 ,32,42, 52	3,13,23 ,33,43, 53	4,14,24 ,34,44, 54
6	6,16,26,3 6,46,56	7,17,27 ,37,47, 57	8,18,28 ,38,48, 58	9,19,29 ,39,49, 59	10,20,3 0,40,50 ,60	1,11,21 ,31,41, 51	2,12,22 ,32,42, 52	3,13,23 ,33,43, 53	4,14,24 ,34,44, 54	5,15,25 ,35,45, 55
7	7,17,27,3 7,47,57	8,18,28 ,38,48, 58	9,19,29 ,39,49, 59	10,20,3 0,40,50 ,60	1,11,21 ,31,41, 51	2,12,22 ,32,42, 52	3,13,23 ,33,43, 53	4,14,24 ,34,44, 54	5,15,25 ,35,45, 55	6,16,26 ,36,46, 56
8	8,18,28,3 8,48,58	9,19,29 ,39,49, 59	10,20,3 0,40,50 ,60	1,11,21 ,31,41, 51	2,12,22 ,32,42, 52	3,13,23 ,33,43, 53	4,14,24 ,34,44, 54	5,15,25 ,35,45, 55	6,16,26 ,36,46, 56	7,17,27 ,37,47, 57
9	9,19,29,3 9,49,59	10,20,3 0,40,50 ,60	1,11,21 ,31,41, 51	2,12,22 ,32,42, 52	3,13,23 ,33,43, 53	4,14,24 ,34,44, 54	5,15,25 ,35,45, 55	6,16,26 ,36,46, 56	7,17,27 ,37,47, 57	8,18,28 ,38,48, 58
0	10,20,30, 40,50,60	1,11,21 ,31,41, 51	2,12,22 ,32,42, 52	3,13,23 ,33,43, 53	4,14,24 ,34,44, 54	5,15,25 ,35,45, 55	6,16,26 ,36,46, 56	7,17,27 ,37,47, 57	8,18,28 ,38,48, 58	9,19,29 ,39,49, 59

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. / За заг. ред. Л. Г. Мельника. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. – 654 с.

2. Садовенко А. П. Сталий розвиток суспільства: навч. посіб. /

А. П. Садовенко, В. І. Серeda, Л. І. Масловська. – К.: ВАІТЕ, 2009. – 238 с.

Допоміжна:

3. Запольський, А.К. Основи екології: підруч. / А.К. Запольський, А.І. Салюк. – К.: Вища школа, 2010. – 399 с.

4. Згуровський, М.З. Сталий розвиток у глобальному і регіональному вимірах: аналіз за даними 2005 р. / М.З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2006. – 84 с.

5. Коржнев, М.М. Природно-ресурсні основи сталого розвитку / М. М. Коржнев. – К.: КНУ, 2001. – 270 с.

6. Підліснюк В. Сталий розвиток суспільства: тлумачний словник / В. Підліснюк. – К.: Поліграф-експрес, 2001. – 28 с.